

Asia

Komission tiedonanto EU:n kauppapolitiikan tarkastelusta

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi EU:n kauppapolitiikan tarkastelua koskevan tiedonannon *An Open, Sustainable and Assertive Trade Policy* 18.2.2021. EU:n kauppaministerit keskustelivat tiedonannosta epävirallisessa videokokouksessaan 2.3.2021. Puheenjohtajanaan on maaliskuun aikana tarkoitus jakaa luonnos neuvoston päätelmiksi, joista keskustellaan kauppapoliittisessa komiteassa. Neuvoston päätelmät on tarkoitus hyväksyä kauppaministereiden kokouksessa 20.5.2021.

Suomen kanta*Yleistä*

- Suomi pitää keskustelua EU:n kauppapolitiikan suunnasta ja tavoitteista erittäin tarpeellisena ja ajankohtaisena. Kauppastrategian päivittämistä tarvitaan, jotta EU kykenee parhaiten vastaamaan globaaleihin haasteisiin.
- Suomi tukee komission kauppapolitiikalle asettamia tavoitteita avoimuudesta, kestävydestä ja määrätietoisuudesta. Tasapainon löytäminen näiden periaatteiden välillä on keskeistä.
- Suomi pitää tärkeänä, että EU säilyy jatkossakin avoimena kansainväliselle kaupalle ja investoinneille. ”Avoimen, strategisen autonomian” toimeenpano ei saa tarkoittaa protektionismia, mutta kansainvälisen kaupan epäreiluihin käytäntöihin tulee kyetä puuttumaan.
- Kauppapolitiikalla on tärkeä tukeva rooli kestävän kehityksen tavoitteiden edistämässä, ja Suomi pitää tärkeänä, että tätä roolia entisestään vahvistetaan. Näin lisättäisiin myös sopimusten yleistä hyväksyttävyyttä jäsenmaissa.
- Koronapandemian jälkeinen tilanne antaa mahdollisuuden edistää globaalisti kestävästä elpymisestä erityisesti tukemalla vihreää kasvua ja digitaalista siirtymää. On tärkeää, että sosiaalinen oikeudenmukaisuus korostuu elvytystoimissa sekä Euroopassa että globaalisti.
- Suomi katsoo, että Maailman kauppajärjestö WTO:hon perustuva sääntelyjärjestelmä muodostaa edelleen parhaan väylän kaupan avaamiseksi ja uusien sääntöjen luomiseksi. Suomi pitää tiedonannon WTO-painotusta oikeana ja katsoo, että ponnisteluja WTO:n uudistamiseksi sen peruseriaatteita kunnioittaen tulee jatkaa ja että EU:lla tulee olla siinä johtorooli.
- Monenvälisen sääntöjärjestelmän kehittämisen lisäksi myös EU:n kahdenvälisiin ja alueellisiin kauppasopimuksiin tulee panostaa. Ne muodostavat omalta osaltaan tärkeän keinon vapauttaa kauppaa ja lujittaa suhteita sekä kehittää sääntelyä. Jatkossa niiden toimeenpanoon tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota. EU:n uskottavuuden kannalta on välttämätöntä, että

neuvotellut sopimukset saadaan voimaan. Samalla on huomioitava kahdenvälisen sopimusten vaikutukset monenkeskisen sääntelyjärjestelmän vahvistamiseen.

WTO:n uudistaminen

- Suomi pitää tärkeänä EU:n johtavaa roolia WTO:n uudistamisessa ja katsoo, että komission esitykset WTO:n uudistamiseksi ovat oikeansuuntaisia ja yleisesti kannatettavia. Yhteistyön vahvistaminen Yhdysvaltojen kanssa WTO:n uudistamisessa on keskeistä.
- Suomi yhtyy komission kantaan, jonka mukaan kaksiportaisen riitojenratkaisujärjestelmän palauttaminen on WTO:n uudistamisen tärkein prioriteetti. Sääntöihin perustuva monenvälinen kauppajärjestelmä edellyttää puolueettomalla ja objektiivisella tavalla toimivaa riitojenratkaisujärjestelmää, ml. toimintakykyinen, sitovia päätöksiä antava valituselin. Toimiva riitojenratkaisujärjestelmä tuo ennakoitavuutta yritysten toimintaympäristöön.
- Suomi yhtyy niin ikään komission näkemykseen, että ennen seuraavaa ministerikokousta (MC12) edistymistä tulisi saavuttaa kaupan ja terveyden, kalastustukien reformin ja riitojenratkaisujärjestelmän uudistamisen osalta.
- Suomi pitää tärkeänä, että kestävyyskysymykset soveltuvin osin valtavirtaistetaan WTO:n työhön, erityisesti kaupan ja ympäristöllisen kestävyuden (sis. ilmasto) osalta. Suomi tukee neuvottelujen käynnistämistä säännöistä koskien kilpailua vääristäviä valtiontukia.

Vihreän siirtymän tukeminen sekä vastuullisten ja kestävien arvoketjujen tukeminen

- Suomi suhtautuu yleisellä tasolla myönteisesti komission tiedonannossa ehdotettuihin toimiin liittyen vihreään siirtymään ja vastuullisiin arvoketjuihin. Suomi tulee tarkemmin ottamaan kantaa esityksiin, ml. ehdotukseen hiilirajamekanismista ja pakollisesta huolellisuusperiaatteesta, siinä vaiheessa, kun komission ehdotukset on saatu.
- On varmistettava, että EU:n kauppaja- ja investointipolitiikka tukee kestävä kehityksen tavoitteiden (Agenda 2030) ja ilmastotavoitteiden saavuttamista. Sopimuksissa tulee ottaa riittävä tavalla huomioon sopimusten vaikutukset ympäristöön, kestävään kehitykseen, tasa-arvoon sekä naisten, tyttöjen ja työntekijöiden oikeuksiin liittyviin kysymyksiin.
- EU:n tulisi tukea kestävä ja vastuullista kehitystä kaupassa ja investoinneissa. Samoin sen tulisi edistää EU:n vihreän kehityksen ohjelmaa ja YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden toimeenpanoa. Tulisi pohtia, kuinka kauppapolitiikalla voitaisiin tehokkaimmin tukea yhteiskuntien muutosta EU:ssa ja kumppanimaisissa.

Digitaalisen siirtymän ja palvelukaupan tukeminen

- Suomi kannattaa tiedonannossa asetettuja tavoitteita digitaalisen siirtymän ja palvelukaupan tukemisesta.
- Digitaalisen kaupan globaalien sääntöjen luominen ja WTO:n sääntökehikon kunnianhimoinen päivittäminen tältä osin tukevat Euroopan kilpailukykyä pitkällä aikavälillä. Digitaalisen talouden globaali luonne korostaa yhteisen kansainvälisen sääntökehikon tärkeyttä. Erityisesti rajat ylittävien tietovirtojen edistäminen, ottaen huomioon henkilötietojen suojaan liittyvät näkökohdat, on avainasemassa yritysten toimintamahdollisuuksien tukemisessa. On myös tärkeää muistaa, että maailmantalous nojaa internetiin ja sen säilyminen eheänä teknisellä tasolla on kriittistä.
- Palvelukaupan vapauttaminen parantaa kaikenkokoisten eurooppalaisten yritysten toimintamahdollisuuksia kansainvälisissä arvo/toimitusketjuissa.
- Suomi pitää tärkeänä sitä, että sisämarkkinoilla tehtävän sääntelyn vaikutuksia kansainväliseen kauppaan ja EU:n ulkosuhteita koskeviin tavoitteisiin analysoidaan järjestelmällisemmin. Tavoitteiden tulisi olla toisiaan tukevia. Kansainvälisen sääntely-yhteistyön strategisten prioriteettien tunnistaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa on tärkeää.

EU:n sääntelyvaikutuksen vahvistaminen

- Suomi pitää erittäin tärkeänä, että EU on globaalitasolla aktiivinen sääntöjen ja normien kehittäjä ja ajaa demokraattisten, avointen ja osallistavien yhteiskuntien arvojen mukaista sääntelyä globaaleiksi käytännöiksi. Kannatamme tiedonannossa esiin tuotuja ehdotuksia sääntely-yhteistyön lisäämiseksi samanmielisten kumppaneiden kanssa Aasian ja Tyynenmeren alueella ja Latinalaisessa Amerikassa sekä erityisesti Yhdysvaltojen kanssa.

EU:n kumppanuuksien vahvistaminen lähialueiden maiden ja Afrikan kanssa

- Suomi tukee komission tavoitteita tiivistää yhteistyötä ja suhteita lähialueiden ja Afrikan maiden kanssa.
- Samalla Suomi pitää tärkeänä, että kauppapoliittisia resursseja suunnataan erityisesti keskeisille globaaleille kasvumarkkinoille, erityisesti Aasiaan.

Kauppasopimusten toimeenpanon vahvistaminen ja tasavertaisten toimintaedellytysten varmistaminen

- EU:n kahdenväliset ja alueelliset kauppasopimukset ovat tärkeä keino kehittää kaupan sääntelyä ja vapauttaa kauppaa sekä lujittaa suhteita. Monenvälisen kauppajärjestelmän pitkään jatkuneen kriisin vuoksi nämä ovat muodostuneet entistä tärkeämmäksi osaksi EU:n kauppapolitiikkaa. On tärkeää, että neuvotellut sopimukset saadaan toimeenpantua ja olemassa olevat neuvottelut päätökseen. Samalla on huomioitava kahdenvälisten sopimusten vaikutukset monenkeskisen sääntelyjärjestelmän vahvistamiseen.
- Suomi pitää tärkeänä, että EU kiinnittää jatkossa entisestään huomiota kauppasopimusten hyödyntämiseen ja toimeenpanoon. Yrityksille tulee tiedottaa selkeästi sopimuksista ja niiden hyödyistä. Suomi pitää hyvänä komission suunnitelmia tarjota jatkossa yrityksille tietoa palvelupuolen mahdollisuuksista ja julkisten hankintojen tarjouskilpailuista. Viranomaisten ja yritysten välistä vuoropuhelua kaupanesteistä tulee kehittää mukaan lukien kestävä kehitystä koskevien sitoumusten noudattamisen seuranta.
- Suomi pitää tärkeänä, että EU edistää kansainvälisessä kaupassa tasavertaisia toimintaedellytyksiä mm. käyttämällä tehokkaasti olemassa olevia suojainstrumentteja. Suomi tukee komission pyrkimyksiä puuttua eurooppalaisen teollisuuden kohtaamaan epäreiluun kilpailuun kaupan suojainstrumentteja käyttämällä silloin, kun edellytykset niiden käytölle täyttyvät. On mahdollista, että uusia välineitä esimerkiksi kilpailua vääristäviin valtiontukiin puuttumiseksi tarvitaan.
- Vireillä olevat ja uudet lainsäädäntöhankkeet tulisi saattaa päätökseen siten, että ne osaltaan vahvistavat EU:n kilpailukykyä ja tarjoavat toimivia keinoja puolustaa Suomen ja EU:n intressejä sekä muita yhteiskunnallisia ja globaalitavoitteita. EU:n nykyisten ja suunniteltavien kauppapoliittisten instrumenttien tulisi olla toisiaan täydentäviä.
- Suomi pitää tärkeänä kauppasopimusten kestävä kehityksen sitoumusten toimeenpanon tehostamista.

Pääasiallinen sisältö

Tiedonannossaan komissio kuvaa EU:n kauppapolitiikkaa sanoilla avoin, kestävä ja määrätietoinen. Tiedonanto sisältää 16 konkreettista toimenpide-ehdotusta ja siihen sisältyy erillinen Maailman kauppajärjestö WTO:ta koskeva liite, jossa hahmotellaan EU:n tavoitteita WTO:n uudistamisessa ja tulevassa ministerikokouksessa. Seuraavassa selostetaan tiedonannon sisältö pääpiirteissään.

1. *EU:n kauppapolitiikka taloudellisen siirtymän ja geopoliittisen epävarmuuden aikana; valmistautuminen maailmaan vuonna 2030*

Kauppapolitiikan merkitys on keskeinen Euroopan taloudellisen vaurauden ja kilpailukyvyn kannalta. EU:n sisäiset ja ulkoiset haasteet, samoin kuin kestävämmän kasvun välttämättömyys korostavat uuden strategian tarvetta. Uuden strategian tulee tukea EU:n sisäisten ja ulkoisten tavoitteiden saavuttamista samoin kuin edistää kestävyttä laajemmin niin, että EU:n sitoumus YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden toimenpanemista toteutuu. Kauppapolitiikan on omalta osaltaan edesautettava koronapandemiasta elpymisessä samoin kuin vihreään ja digitaaliseen talouteen siirtymisessä. Kauppapolitiikan tulee myös vahvistaa Euroopan kriisinsietokykyä.

Globalisaation negatiiviset vaikutukset ja sen hyötyjen epätasainen jakautuminen, Kiinan nousu, ilmastonmuutos sekä digitaalinen siirtymä ovat lisänneet maailmanlaajuisia epävarmuutta ja talousnationalismia. Koronapandemia on entisestään lisännyt huomiota näihin muutoksiin samalla, kun se on tuonut mukanaan uusia haasteita. Pandemia on herättänyt kysymyksiä yhtäältä tuotantoketjujen monipuolistamisen ja toisaalta strategisen tuotantokapasiteetin ja strategisten varastojen sopivasta yhdistelmästä. Koronapandemia on johtanut valtioiden taloudellisen tuen ja muunlaisen puuttumisen lisääntymiseen, mikä on ollut välttämätöntä yritysten pelastamiseksi ja työpaikkojen turvaamiseksi mutta mikä ei ole kestävää pitkällä tähtäimellä.

2. EU:n avointa strategista autonomiaa tukeva kauppapolitiikka

2.1. Avoin strateginen autonomia

Komission esittelemä käsite ”avoin strateginen autonomia” korostaa EU:n kykyä tehdä omat valintansa ja muokata ympärillä olevaa maailmaa omia strategisia intressejään ja arvojaan heijastaen. Siinä on kolme osa-aluetta: 1) kriisinsietokyky/resilienssi ja kilpailukyky, 2) kestävyys ja oikeudenmukaisuus sekä 3) määrätietoisuus ja sääntöihin perustuva yhteistyö.

2.2. Avoimuus ja sitoutuminen strategisena valintana

EU rakentuu sisäisen ja ulkoisen avoimuuden varaan. Se on maailman suurin tavaroiden ja palvelujen viejä ja tuoja. EU:n vienti tukee nyt 35 miljoonaa työpaikkaa EU:ssa, kun se vastaava luku vuonna 2000 oli 20 miljoonaa. Samaan aikaan EU:n talous nojaa myös tuontiin, josta 60 prosenttia käytetään EU-tuotteiden valmistukseen. Lisäksi EU on monien matalan tulotason maiden, erityisesti Afrikan maiden, ja lähialueiden merkittävä vientikohde. EU on maailman suurin kauppaa tukevan teknisen avun antaja

EU:n avoimuudesta johtuvaa vahvuutta sekä sisämarkkinoiden houkuttelevuutta on hyödynnettävä täysimääräisesti kauppasuhteissa. EU:n avoimuus ja sitoutuminen kansainvälisesti tekevät EU:sta kansainvälisen yhteistyön, monenvälisyyden ja sääntöihin perustuvan järjestyksen uskottavan tukijan. Samalla nämä periaatteet tukevat EU:n omia intressejä. EU työskentelee yleismaailmallisiin ihmisoikeuksiin pitäytymisen varmistamiseksi. Avoimuus, globaali sitoutuminen ja yhteistyö ovat ainoita keinoja torjua ilmastonmuutosta ja muita ympäristöhaasteita. Avoimuus tuo mukanaan vaurautta, kilpailukykyä ja dynaamisuutta. Avoimeen talouteen tulee kuitenkin yhdistää politiikkoja (kuten ilmastonmuutoksen torjunta, ympäristönsuojelu, sosiaalipolitiikka), jotka mahdollistavat hyötyjen tasaisen jakautumisen ja helpottavat globaalin talouden transformaation sopeutumisessa.

2.3. Arvoketjujen kriisinsietokyvyn ja kestävyden lisääminen

Koronapandemia on koetellut talouden kriisinsietokykyä maailmanlaajuisesti. Useimmat toimitusketjut ovat osoittautuneet kestäviksi. Oikeissa olosuhteissa yritykset pystyvät lisäämään tuotantoa ja jakelua, erityisesti jos toimitusketjut ovat avoimia ja säännöt ovat ennustettavia ja läpinäkyviä. EU on voimakkaasti tukenut maailmanlaajuisia ponnisteluja niin G20:n ja WTO:n piirissä kuin kahdensivuisissa suhteissaan. Tämä on ollut erityisen tärkeää koronarokotteiden toimituksissa. EU aikoo tehostaa yhteistyötä muiden maiden ja yksityissektorin kanssa tuotannon lisäämiseksi ja

rokotteiden oikeudenmukaisen jakautumiseksi. Koronapandemian osoittamia haavoittuvuuksia on analysoitava huolella, ja niihin on jatkossa puututtava. Ratkaisut voivat vaihdella kriisivalmiudesta tuotanto- ja jakeluketjujen monipuolistamiseen, strategiaan varmuusvarastoihin ja tuotannon ja investointien kasvattamiseen. Kauppapolitiikka voi lisätä kriisinsietokykyä tarjoamalla vakaan, sääntöihin pohjautuvan järjestelmän, avaamalla uusia markkinoita tuotantolähteiden monipuolistamiseksi sekä luomalla yhteistyön puitteet, joilla varmistetaan kriittisten tuotteiden oikeudenmukainen ja tasa-arvoinen saatavuus. EU tulee kumppaneiden kanssa edistämään kauppaa ja terveys –aloitetta WTO:ssa.

2.4. *Kauppapolitiikka EU:n geopoliittisten intressien tukena*

Kauppapolitiikan tulee tukea EU:n geopoliittisia intressejä. Monenvälisyyden ja sääntöihin perustuvan kansainvälisen järjestyksen vahvistaminen on tärkeää. WTO:n uudistaminen on nähtävä osana EU:n laajempia prioriteetteja, joiden mukaan globaalien instituutioiden tulee tukea talouden elpymistä, kohtuullisia työoloja, kestävä kehitystä ja vihreää siirtymää. Yhdysvaltojen uusi hallinto tarjoaa mahdollisuuden transatlanttiseen yhteistyöhön. WTO:n uudistamisessa tulisi mm. pyrkiä vahvistamaan WTO:n kykyä puuttua kilpailua vääristäviin käytäntöihin ja edistää kestävä kehitystä. Yhteistyö avaa myös uusia mahdollisuuksia panostaa vihreään ja digitaaliseen siirtymään. Kumppanuuden vahvistaminen Yhdysvaltojen kanssa tulee olemaan EU:n prioriteetti. Suhteessa Kiinaan EU:n toiminta nojaa yhtäältä aktiiviseen vuoropuheluun niin kahdenvälisellä kuin monenvälisellä tasolla ja toisaalta EU:n kansainvälisten sitoumusten mukaisesti autonomisiin instrumentteihin. Tärkeässä mutta haasteellisessa suhteessa tavoitteena on oikeudenmukaisemman ja sääntöihin perustuvan taloussuhteen rakentaminen. Hiljattain saavutettu poliittinen yhteisymmärrys investointisopimuksesta muodostaa osan tästä tavoitteesta. Laajemmasta strategisesta näkökulmasta EU:n on tärkeää vahvistaa suhteita Kaakkois-Euroopan maiden ja lähialueiden kanssa sekä syventää suhteita Afrikkaan. Geopoliittisten tavoitteidensa saavuttamiseksi EU:n on monipuolistettava suhteitaan ja rakennettava kumppanuuksia samanmielisten maiden kanssa. Tässä hyödynnetään mm. EU:n laajaa sopimusverkostoa (vapaakauppasopimukset, free trade agreements, FTAt), jotka tarjoavat mahdollisuuden edistää EU:n arvoja ja intressejä. FTAt luovat pohjan yhteistyöhön merkittävien markkinoiden ja maiden kanssa erityisesti Aasian-Tyynenmeren alueella, Latinalaisessa Amerikassa ja Karibiassa.

3. *Kauppapolitiikan suunta keskipitkällä aikavälillä*

3.1. *Kauppapolitiikan kolme keskeistä tavoitetta keskipitkällä aikavälillä*

Keskipitkällä aikavälillä EU:n kauppapolitiikan tulee keskittyä kolmeen tavoitteeseen. Ensinnäkin kauppapolitiikan tulee tukea EU:n talouden elpymistä samoin kuin vihreään ja digitaaliseen talouteen siirtymistä. EU:lla on oltava strategisempi lähestymistapa kansainväliseen sääntely-yhteistyöhön, jotta EU voi säilyttää ja lisätä vaikutusvaltaansa vihreän ja digitaalisen talouden sääntöjen luomisessa. Tämä edellyttää kauppapolitiikan ja EU:n sisäisten politiikkojen koherenssia. Toiseksi globaaleja kauppasääntöjä on päivitettävä, jotta ne heijastaisivat tämän päivän taloutta ja globaaleja haasteita. WTO:n uudistamisen ja monenvälisen järjestelmän tehokkuuden tulisi olla EU:n keskeisiä prioriteetteja. Kolmanneksi EU:n kykyä edistää intressejään ja valvoa oikeuksiaan tulee vahvistaa. Jatkossa kauppasopimusten toimeenpano tulee olemaan entistä tärkeämpää.

3.2. *Kuusi keskeistä aluetta EU:n tavoitteiden saavuttamisessa keskipitkällä aikavälillä*

Komissio käy tiedonannossa läpi kuusi aluetta, joissa jokaisessa tehdään ehdotuksia toimista, jotka tulisi tehdä komission nykyisen toimikauden aikana.

3.2.1. *WTO:n uudistaminen*

Tiedonannon mukaan EU:n keskipitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamiseksi WTO:n uudistaminen on yksi kuudesta kriittisestä alueesta. WTO:ta tulee uudistaa sen kolmella toiminta-alueella: neuvottelut, kauppariitojen ratkaisu ja kauppatoimien monitorointi. Alkuvaiheessa komission tavoitteena on erityisesti pyrkiä saamaan aikaan päätöksiä, joilla vahvistettaisiin WTO:n panosta kestäväan kehitykseen ja käynnistettäisiin neuvottelut säännöistä koskien kilpailua vääristäviä valtiontukia. Transatlanttisen yhteistyön vahvistaminen WTO:n uudistamisessa on prioriteetti. Lisäksi WTO:n riitojenratkaisun toimintakyky tulisi palauttaa täydellisesti ml. uudistettu valituselin.

Tiedonantoon sisältyvä erillinen WTO:n uudistamista koskeva liite käsittelee yleisesti WTO:n ja kansainvälisen kauppajärjestelmän ongelmien syitä ja kattaa WTO:n toiminnan uudistamista koskevat ehdotukset (kts. jäljempänä).

Toimenpide-ehdotukset

1. *Komissio tavoittelee ensimmäisiä edistysaskelia WTO:n uudistamiseksi keskittyen erityisesti kestäväan kehitykseen ja neuvottelujen käynnistämiseen valtion interventioista johtuvien häiriöiden estämiseksi. Transatlanttisen yhteistyön lisääminen on prioriteetti.*
2. *Komissio työskentelee WTO:n riitojenratkaisun toimintakyvyn palauttamiseksi, ml. uudistettu valituselin.*

3.2.2. *Vihreän siirtymän tukeminen sekä vastuullisten ja kestävien arvoketjujen tukeminen*

Ilmastonmuutoksen ja ympäristön pilaantumisen vastustaminen ovat EU:n keskeisiä prioriteetteja. Tähän tarvitaan monenvälisiä, kahdenvälisiä ja yksipuolisia toimenpiteitä. Monenvälisesti EU tulee tekemään yhteistyötä samanmielisten maiden kanssa vahvan ympäristöagendan ajamiseksi WTO:ssa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi ympäristöystävällisten tuotteiden ja palveluiden liberalisointia sekä ympäristökysymysten suurempaa huomioimista kauppaa tukevassa (teknisessä) avussa. Kahdenvälisesti EU:n kauppasopimukset helpottavat kauppaa mm. ympäristöystävällisessä teknologiassa. EU tulee varmistamaan, että sen kahdenvälisiin kauppasopimuksiin sisältyy kunnianhimoinen kestävä kehitystä koskeva luku ja että Pariisin ilmastopimus luokitellaan ns. oleelliseksi osaksi kauppasopimuksia. Ihmisoikeuksia ja työelämän oikeuksia koskevien velvoitteiden toimeenpanoon tullaan kiinnittämään erityistä huomiota. EU:n yksipuolisten toimien tavoitteena on varmistaa, että kauppa on kestävä, vastuullista ja sopusoinnussa EU:n yleisten tavoitteiden ja arvojen kanssa. Yhtenä esimerkkinä yksipuolisista toimista komissio mainitsee tekevänsä ehdotuksen hiilirajamekanismin.

Toimenpide-ehdotukset

- 3 *Komissio edistää aloitteita ja toimenpiteitä ilmastoa ja kestävyyttä koskevien näkemysten edistämiseksi WTO:ssa.*
4. *Komissio kannustaa G20-kumppaneita tekemään ilmastoneutraliteettia koskevia sitoumuksia, vahvistaa yhteistyötä luonnon monimuotoisuutta, kestäviä ruokajärjestelmiä, saastumista ja kiertotaloutta koskien ja ehdottaa Pariisin sopimuksen sisällyttämistä olennaisena elementtinä kaikkiin tuleviin sopimuksiin.*
5. *Komissio parantaa kauppasopimusten kestävä kehitystä koskevien lukujen toimeenpanoa suorittamalla vuonna 2021 15-kohdan toimenpideohjelman tarkastelun, jonka tulokset otetaan huomioon meneillään olevissa ja tulevilla neuvotteluissa.*
6. *Komissio edistää kestäviä ja vastuullisia arvoketjuja tekemällä ehdotuksen pakollisesta huolellisuusperiaatteesta, joka sisältää tehokkaan valvontamekanismin sen varmistamiseksi, ettei EU-yritysten arvoketjuihin ei sisälly pakkotyötä. Ennen sitovia määräyksiä komissio tarjoaa neuvoja EU-yrityksiä ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin jo nyt kansainvälisten ohjeiden ja periaatteiden mukaisesti.*

3.2.3. Digitaalisen siirtymän ja palvelukaupan tukeminen

EU:n kauppapolitiikan tulee auttaa sellaisen ympäristön luomisessa, jossa EU:n palveluntuottajat voivat innovoida ja kasvaa. EU voi onnistua digitaalisessa siirtymässä ainoastaan, jos se katsoo ulospäin ja ottaa huomioon globaalin toimintaympäristön. Digitaalisella siirtymällä ja uusien teknologioiden synnyllä on yhtymäkohtia Euroopan turvallisuuteen ja arvoihin. Uusien teknologioiden (ml. tekoäly) seurauksiin tulee vastata globaalisti kunnianhimoisilla standardeilla ja säännöillä. Eurooppalaisen digitaaliagendan tukeminen on yksi EU:n kauppapolitiikan prioriteetti. Digitaalista kauppaa koskevista säännöistä tulee sopia WTO:ssa, ja EU:lla tulee olla keskeinen rooli näiden sääntöjen luomisessa. Myös kahdenväliseen yhteistyöhön samanmielisten kumppaneiden kanssa panostetaan. Tietovirtoihin ja lokalisaatiovaatimusten kieltämiseen liittyen komissio tulee noudattamaan avointa mutta määrätietoista lähestymistapaa, joka perustuu eurooppalaisiin arvoihin ja intresseihin.

Toimenpide-ehdotukset

7. *Komissio tavoittelee kunnianhimoisen digitaalisen kaupan sopimuksen aikaan saamista WTO:ssa (mukaan lukien säännöt rajat ylittävistä tietovirroista, ottaen huomioon EU:n tietojen suojaamista koskevat säännöt, sekä kuluttajien luottamusta lisäävät säännöt / kuluttajien suojan verkossa)*
8. *Komissio tutkii mahdollisuuksia läheisempään sääntely-yhteistyöhön samanmielisten kumppaneiden kanssa digitaaliseen kauppaan liittyvissä aiheissa.*

3.2.4. EU:n sääntelyvaikutuksen vahvistaminen

Tiedonannossa korostuu tarve vahvistaa EU:n roolia kansainvälisenä sääntelymahtina. EU on ollut globaalitasolla aktiivinen sääntöjen ja normien kehittäjä, ja tämä on ollut EU-yrityksille merkittävä kilpailuetu. EU:n painoarvo kuitenkin pienenee jatkossa uusien maiden noustessa vahvoiksi sääntelyn kehittäjiksi ja nopean teknologisen kehityksen tapahtuessa usein EU:n ulkopuolella.

Vastataksien tulevaisuuden haasteeseen EU:n on kehitettävä strategisempi lähestymistapa kansainväliseen sääntely-yhteistyöhön erityisesti vihreän siirtymän ja digitaalisen muutoksen osalta. Vuoropuhelua lisätään samanmielisten kumppaneiden kanssa Aasian ja Tyynenmeren alueella ja Latinalaisessa Amerikassa. EU:n ja Yhdysvaltojen välinen yhteistyö on tärkeää demokraattisten, avointen ja osallistavien yhteiskuntien arvojen mukaisen globaalin sääntelyn edistämiseksi vihreässä ja digitaalisessa muutoksessa. Tämä edellyttää synergian lisäämistä EU:n sisäisten ja ulkoisten politiikkojen välillä. Lisäksi tarvitaan tiiviimpää vuoropuhelua EU:n ja kansainvälisten standardointielinten kanssa kansainvälisiin standardeihin liittyvien strategisten painopisteiden määrittämiseksi.

Toimenpide-ehdotukset

9. *Komissio lisää sääntelyä koskevaa vuoropuhelua samanmielisten kumppaneiden kanssa EU:n kilpailukykyyn kannalta strategisilla alueilla. Tämä edellyttää sääntely-yhteistyön prioriteettialueiden identifioimista varhaisessa vaiheessa sekä EU:n ja kansainvälisten standardisointijärjestöjen läheisempää vuoropuhelua*
10. *Komissio luo läheisemmän transatlanttisen kumppanuuden vihreässä ja digitaalisessa siirtymässä EU:n ja Yhdysvaltojen kauppa ja teknologia neuvoston kautta.*

3.2.5 EU:n kumppanuuksien vahvistamien lähialueen maiden ja Afrikan kanssa

Lähialueiden ja Afrikan vakaus ja varaus ovat EU:n poliittinen ja taloudellinen intressi. EU tekee kaikkensa tukeakseen kumppaneita niiden COVID-19 pandemiasta toipumisessa ja kestävän

kehityksen edistämiseksi. EU pyrkii työskentelemään läheisesti Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa. EU on valmis tutkimaan kauppaa- ja taloussuhteen modernisointia Sveitsin ja Turkin kanssa, jos edellytykset sille täyttyvät. Taloudellisen integraation tukeminen Länsi-Balkanin ja itäisten kumppanuuksien kanssa on erityisen tärkeää. Pitkällä aikavälillä EU:n suhteiden ja taloudellisen integraation lisääminen eteläisen naapuruston kanssa on strategisesti välttämätöntä. EU tulee myös merkittävästi lisäämään sitoutumista Afrikan partnereiden kanssa. Komissio tulee tekemään ehdotuksen uudesta kestävästä investointialoitteesta partnereille tai alueille Afrikassa ja eteläisessä naapurustossa.

Toimenpide-ehdotukset

11. Komissio syventää kauppaa- ja taloussuhteita Euroopan muiden maiden kanssa, ml. Länsi-Balkanin ja DCFTA-sopimuksen EU:n kanssa solmineet maat keskittymällä erityisesti läheisempään sääntely-yhteistyöhön vihreään ja digitaalisen siirtymän tukemiseksi. Komissio modernisoi kauppaa- ja investointisuhteensa niiden eteläisten kumppanimaiden kanssa, jotka ovat kiinnostuneita läheisemmästä integraatiosta EU:n kanssa.
12. Komissio vahvistaa yhteistyötä ja sitoutumista Afrikan maiden kanssa: a) lisäämällä poliittista dialogia ja yhteistyötä Afrikan unionin ja sen jäsenmaiden kanssa sekä edistää AfCFTA:n kitkatonta toimeenpanoa, b) syventämällä ja laajentamalla nykyisiä kauppasopimuksia Afrikan taloudellisten yhteisöjen kanssa, c) tutkimalla mahdollisuuksia vahvistaa erilaisten kauppajärjestelyjen linkkejä ja synnergiaa, esimerkiksi harmonisoimalla alkuperäsääntöjä EU:n kanssa, ja d) tavoittelemalla kestäviä investointisopimuksia Afrikan ja eteläisen naapuruston kanssa.

3.2.6. Kauppasopimusten toimeenpanon vahvistaminen ja tasavertaisten toimintaedellytysten varmistaminen

Komissio tulee kiinnittämään erityistä huomiota kauppasopimusten toimeenpanon vahvistamiseen ja tasavertaisten toimintaedellytysten varmistamiseen. Kauppasopimusten toimeenpanoa valvovan tehtävän perustaminen komissiossa on osoitus asian tärkeydestä. On tärkeää, että kauppasopimusten tarjoamia mahdollisuuksia hyödynnetään niin, että yhteistyötä vahvistetaan vihreään ja digitaaliseen talouteen liittyvissä sääntelyhaasteissa. Komissio tukee sitä, että EU:n toimijat voisivat parhaalla mahdollisella tavalla hyödyntää EU:n sopimuksia. Sopimuskumppaneiden kauppasopimuksissa tekemien sitoumusten toimeenpanoa tullaan valvomaan. Päivitetyt täytäntöönpanoasetuksen avulla vahvistetaan EU:n mahdollisuuksia ryhtyä toimenpiteisiin tilanteissa, joissa riitojenratkaisu on estetty WTO:n tai kahdenvälisen sopimusten puitteissa. EU:lla on myös omia työkaluja, mm. investointien seurantaan koskeva asetus ja vientivalvontaa koskeva asetus. Uusia työkaluja on kehitteillä, mm. ns. *anti-coercive action* –instrumentti, jonka tarkoitus on estää kolmansien maiden ulkopoliittinen painostus EU:ta kohtaan, ulkomaisten valtiontukien aiheuttamia vääristymiä sisämarkkinoilla koskeva instrumentti, julkisten hankintojen kansainvälinen instrumentti (IPI) sekä vientiluottojen kilpailutilannetta korjaamaan pyrkivä vientiluottostrategia. Komissio tulee myös jatkamaan työtä alkuperäsääntöjen harmonisoimiseksi EU:n kauppasopimuksissa.

Toimenpide-ehdotukset

13. Komissio pyrkii lujittamaan EU:n kumppanuuksia keskeisten kasvualueiden kanssa Aasian ja Tyynenmeren alueella ja Latinalaisessa Amerikassa luomalla olosuhteet neuvottelujen päättämiseksi ja kahdenvälisen sopimusten ratifioimiseksi.
14. Komissio hyödyntää täysimääräisesti kauppasopimusten toimeenpanon valvojan (Chief Trade Enforcement Officer CTEO) roolia sopimusten hyötyjen maksimoimiseksi yritysten, erityisesti pk-yritysten ja maanviljelijöiden kannalta samoin kuin sellaisten esteiden poistamiseksi, jotka estävät sopimusten tarjoamien mahdollisuuksien saavuttamista, ml. kestävä kehityksen mahdollisuuksien.

15. *Komissio vahvistaa EU:n työkaluja uusiin haasteisiin vastaamiseksi ja eurooppalaisten yritysten ja kansalaisten suojelemiseksi epäreiluilta kauppakäytännöiltä, ml. tekemällä valmisteluja ns. anti-coercion instrumentin laatimiseksi. Lisäksi komissio tutkii vaihtoehtoja EU:n vientiluottostrategiaksi.*
16. *Komissio kehittää virtuaalisia työvälineitä EU-yritysten, erityisesti pk-yritysten tukemiseksi.*

WTO-liite

WTO:n uudistamisen kannalta on välttämätöntä, että WTO-jäsenet löytäisivät jälleen keskinäisen luottamuksen ja tunteen yhteisestä päämäärästä. Se, miten WTO voi edistää kestävästä kehitystä, olisi sopiva yhteinen tavoite. Konkreettisesti osana kestävästä kehityksestä tulisi mm. saada kalastustukineuvottelut päätökseen sekä edistää terveyden ja ympäristön, ml. ilmaston, liittyviä tavoitteita WTO:n puitteissa.

Komissio toteaa, että WTO:n uudistamisen tärkein prioriteetti on toimivan riitojenratkaisujärjestelmän palauttaminen valituselimen jäsenvalintojen kautta, eikä tätä tavoitetta tulisi kytkeä uudistuksen muihin osa-alueisiin. Komissio toteaa Yhdysvaltojen nostaneen aikaisemmin esiin perusteltuja huolia, ja indikoi näin EU:n halua löytää nykyisestä patti-tilanteesta ulostie yhdessä Yhdysvaltojen kanssa. Yhdysvalloilta toivotaan varhaista signaalia valmiudesta aloittaa neuvottelut.

WTO:n neuvottelufunktion tehostaminen on myös keskeinen osa WTO:n uudistamista. WTO:n sääntöjä tulisi päivittää niin, että ne vastaavat nykyisiä realiteetteja. Sääntöjä tulisi uudistaa koskien digitaalista kauppaa, palveluja ja investointeja. Lisäksi tulisi sopia uusista säännöistä, joiden pohjalta valtiointerventioiden kilpailuun aiheuttavat vääristymät voitaisiin välttää. Uudet säännöt olisivat tärkeitä valtiontukien negatiivisten vaikutusten ehkäisemiseksi, ja niiden yhtenä keskeisenä tavoitteena olisi nykyistä parempi läpinäkyvyys. Myös valtionkauppayrityksiä koskevista säännöistä tulisi sopia. On myös syytä pohtia, mitä muita elementtejä tulisi sisällyttää WTO-sääntöihin kilpailun neutraliteetin ja tasavertaisten toimintaedellytysten saavuttamiseksi. Osana WTO:n uudistamista tulisi päivittää jäsenten markkinoillepääsytöksiin sisältyviä epätasaisuuksia. WTO:n uskottavuuden säilyttämiseksi myös maatalousneuvotteluissa tulisi päästä eteenpäin. Tulisi myös pohtia, miten useanväliset neuvottelut paremmin integroidaan osaksi WTO-järjestelmää.

WTO:n säännönmukaista toimintaa voidaan tehostaa parantamalla transparensia ja priorisoimalla työtä WTO:n eri toimielimissä. WTO:n uutta pääjohtajaa Ngozi Okonjo-Iwealaa kannustetaan ottamaan aktiivinen rooli, ja sihteeristölle toivotaan liikkumatilaa monitoroida ja analysoida relevantteja aiheita sekä toimia yhteistyössä muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa. Yritysten ja kansalaisjärjestöjen osallistumista WTO:n työhön halutaan tehostaa.

WTO:n uudistamisen edistämiseksi on välttämätöntä, että etsitään liittolaisia. Erityisen tärkeää on yhteistyö Yhdysvaltojen kanssa. Myös kolmikantayhteistyö EU:n, Yhdysvaltojen ja Japanin kesken mainitaan erikseen. Afrikan kanssa käytävä dialogi on myös EU:n prioriteetti. EU jatkaa keskusteluja myös Kiinan ja Intian kanssa WTO:n reformiagendan eri aiheista.

Ennen loppuvuodesta 2021 pidettävää WTO:n ministerikokousta työtä on tehostettava kolmella alueella: kauppa ja terveys, kalastustukineuvottelut ja riitojenratkaisujärjestelmän uudistaminen. Ministerikokouksessa tavoitteena on saavuttaa:

1. Sopimus WTO:n kaupan ja ympäristöön liittyvän työn elvyttämiseksi tavoitteena kestävyyskysymysten valtavirtaistaminen WTO:n työhön.
2. Kilpailuneutraliteettia edistäviä sääntöjä koskevan työn käynnistäminen, ml. teollisuustukia koskevien sääntöjen ajantasaistaminen
3. Edistystä useanvälisissä aloitteissa koskien sähköistä kauppaa ja investointien helpottamista. Myös aloite palvelujen kotimaisesta sääntelystä voitaisiin saada päätökseen.

4. Monenvälisen sähköisten lähetysten tullittomuuden ja TRIPS-moratorioiden jatkaminen.
5. Parannukset WTO:n säännönmukaiseen työhön.
6. Maataloudessa paketti läpinäkyvyyden lisäämisestä ja vientirajoituksista. YK:n ruokaohjelma WFP:n humanitaaristen elintarvikeostojen vientirajoitusten poistaminen voisi sisältyä pakettiin. EU on valmis keskustelemaan, kuinka edetään maatalousneuvottelujen pääkysymyksissä MC12:n jälkeen, kuten kauppaa vääristävät kotimaiset tuet.

Lisäksi MC12:ssa tulisi hyväksyä ministerijulistus, jossa sitoudutaan poliittisesti WTO:n uudistamiseen.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin kv. kaupan valiokunta (INTA)

Kansallinen valmistelu

Kauppapoliittisen jaoston (EU2) kirjallinen menettely 12.-16.3.2021.

EU-ministerivaliokunta 19.3.2021

Eduskuntakäsittely

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

COM(2021) 66 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Yp. Pasi-Heikki Vaaranmaa, UM/TUO-10, pasi-heikki.vaaranmaa@formin.fi, puh. 0295 351 700

Ln. Marja Kuosmanen, UM/TUO-10, marja.kuosmanen@formin.fi, puh. 0295 350 110

Yp. Tuuli-Maaria Aalto, UM/TUO-10, tuuli-maaria.aalto@formin.fi, puh. 0295 350 633

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Asiasanat	Afrikka, ilmastonmuutos, kauppapolitiikka, kestävä kehitys, Kiina, lähialueet, Mercosur, vapaakauppasopimusneuvottelut, WTO, Yhdysvallat, ympäristö
Hoitaa	UM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK, YM
